

Pranešimas spaudai

2026 M. EUROPOS NARKOTIKŲ VARTOJIMO PAPLITIMO ATASKAITA: PAGRINDINIAI AKCENTAI
Nauji pavojai europiečių sveikatai sparčiai kintančioje narkotikų rinkoje

(2026 06 09, LISABONA) **NESKELBTI IKI 9:00 VAL. VAKARŲ EUROPOS LAIKU | 10:00 VAL. VIDURIO EUROPOS VASAROS LAIKU** Narkotikų rinkoms sparčiai tobulėjant ir sudėtingėjant, narkotikus vartojančių asmenų sveikatai kyla naujų pavojų. Šį išspėjimą pateikė **Europos Sąjungos narkotikų agentūra (EUDA)** savo šiandien paskelbtoje **2026 m. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitoje „Tendencijos ir pokyčiai“** ⁽¹⁾.

Remiantis 29 šalių (**ES 27, Norvegijos ir Turkijos**) duomenimis, metinėje apžvalgoje pabrėžtos grėsmės visuomenės sveikatai, kurias kelia plačiai prieinamos ir vartojamos vis įvairesnės medžiagos, dažnai pasižyminčios dideliu stiprumu arba grynumu. Rinkoje nuolat atsiranda naujų kanapių produktų, o parduodamų opioidų ir stimuliantų asortimentas vis didėja. Gana dažnas yra kombinuotas narkotikų vartojimas – vartojantys asmenys juos maišo taip, kad padidėja rizika ir apsunkinamos atsakomosios priemonės. Europos gebėjimas spręsti šiuos sudėtingus uždavinius priklausys nuo stipresnių paslaugų teikimo sistemų ir ilgalaikių investicijų į prevenciją, gydymą, žalos mažinimą ir socialinę reintegraciją.

Naujos psichoaktyviosios medžiagos (NPS) vis dar aptinkamos maždaug po vieną per savaitę. 2025 m. Europoje pirmą kartą pranešta apie 50 naujų psichoaktyviųjų medžiagų, taigi bendras EUDA stebimų naujų psichoaktyviųjų medžiagų skaičius išaugo iki 1050. Tarp jų – stiprūs nauji sintetiniai opioidai, keliantys didesnę gyvybei pavojingo apsinuodijimo riziką. Tarp Europos paauglių dabar dažnas su medžiagų vartojimu susijęs reiškinys yra garinimas arba elektroninės cigaretės, kuriose būna ir nikotino produktų ([ESPAD, 2024](#)). ES valstybėse narėse yra konfiskuota elektroninių cigarečių, kurių sudėtyje yra rasta kitų medžiagų, pavyzdžiui, sintetinių ir pusiau sintetinių kanapių formų (pusiau sintetinių kanabinoidų), todėl kyla susirūpinimas, kad jos gali tapti kitų kenksmingų medžiagų, įskaitant ir naujų sintetinių opioidų, platinimo priemone.

Be žalos sveikatai ir socialinio pažeidžiamumo, ataskaitoje pabrėžiamas nuolatinis narkotikų rinkų poveikis Europos saugumui. Susirūpinimą tebekelia su narkotikais susijęs bauginimas ir smurtas, įskaitant nusikalstamų grupių vykdomą pažeidžiamą jaunuolių išnaudojimą ir verbavimą pardavinėti narkotikus ir imtis smurtinių veiksmų.

Kartu, prekybos narkotikais tinklai greitai prisitaiko prie teisėsaugos institucijų pastangų. Po sustiprintų policijos operacijų didžiuosiuose Europos uostuose nusikaltėliai ėmė naudoti įvairesnius maršrutus ir būdus, siekdami išvengti sulaikymo. Jie vis dažniau naudojami mažesniais uostais, vykdo perdavimą jūroje, naudojant greitaeigius katerius ir kitus laivus, taip pat pusiau povandeninius laivus, dronus ir sudėtingus slėpimo būdus. Dėl šių pokyčių neteisėta prekyba tampa sunkiau nustatoma, o teisėsaugos ir muitinės institucijoms tenka vis didesnė našta.

Naujoji [ES kovos su narkotikais strategija](#) ir [Kovos su prekyba narkotikais veiksmų planas](#), taip pat siūlomos naujos [narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų \(prekursorių\)](#) stebėsenos ir kontrolės taisyklės yra visapusiško ES atsako į kintantį narkotikų reiškinį dalis.

Europos Komisijos narys, atsakingas už vidaus reikalus ir migraciją, Magnus Brunner sako: „*Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitoje* apžvelgta žmogiškoji narkotikų vartojimo kaina – iš naujausių metinių duomenų matyti, kad nuo perdozavimo mirė bent 7 600 asmenų. Turime dėti visas pastangas, kad užkirstume kelią pavojingų naujų produktų antplūdžiui į rinką, ir pasinaudoti visomis įstatymais suteiktomis priemonėmis, kad atimtume iš neteisėtų prekiautojų jų verslo modelį. ES ankstyvojo perspėjimo sistema padeda mums ankstyvame

etape nustatyti naujas tendencijas. Įgyvendindami kovos su prekyba narkotikais veiksmų planą, Europos institucijoms pateikėme aiškias gaires, o stiprindami tarptautinį bendradarbiavimą, kuriame pasaulinį frontą kovai su šia nusikalstama prekyba.“

EUDA vykdomoji direktorė dr. Lorraine Nolan priduria: „Narkotikų rinka sparčiai keičiasi, o Europos gatvėse pasirodančių medžiagų įvairovė tampa vis sunkiau nuspėjama. Tai didina riziką: žmonės gali vartoti stiprius narkotikus, dažnai to net nesuvokdami. Dabar patikimi faktai yra svarbesni nei kada nors anksčiau. *Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitoje* pateikti duomenys, padedantys užtikrinti, kad mūsų politikos formuotojai, specialistai ir bendruomenės būtų tinkamai pasirengę. Kartu, EUDA stiprina savo stebėsenos ir pasirengimo sistemas, siekdama geriau apsaugoti Europos piliečius ir užtikrinti veiksmingą atsaką. Ir pasiūlos, ir paklausos problemai spręsti būtina laikytis subalansuoto požiūrio. Jis turi būti ne tik grindžiamas mokslu, bet ir orientuotas į žmogaus teises ir visuomenės sveikatą.“

Kanapės: besikeičiantys platinimo kanalai, stipresni produktai, nauji pavojai sveikatai

Neteisėti kanapių tiekimo kanalai ir neteisėtos prekybos būdai nuolat keičiasi – vis daugiau kanapių neteisėtai atvežama iš už Europos ribų, ypač iš **Kanados** ir **Jungtinių Amerikos Valstijų**, kiek mažiau – iš **Tailando**. Dėl perteklinės gamybos, mažesnių kainų ir didelės konkurencijos **Šiaurės Amerikos** kanapių rinkoje susidarė pigesnių, didesnio stiprumo produktų perteklius. Iš **Kanados** į Europą vežamos siuntos paprastai slepiamos jūriniuose konteineriuose, o siuntos iš **Jungtinių Amerikos Valstijų** dažniausiai aptinkamos pašto siuntiniuose.

Šią tendenciją iliustruoja konfiskavimas didžiuosiuose uostuose. 2025 m. institucijos Roterdamo ir Antverpeno uostuose sulaukė po beveik 21 toną kanapių, daugiausia **Kanados** kilmės. Be šių srautų, kyla ir sveikatos problemų. 2025 m. **EUDA** per [Europos pranešimų apie narkotikus sistemą](#) paskelbė pirmąjį pranešimą apie riziką, kylančią dėl **Šiaurės Amerikos** kanapių, ir atkreipė dėmesį į potencialiai pavojingų pesticidų keliamą riziką. Tai parodo tikslingų atsako priemonių ir nuolatinio tarptautinio bendradarbiavimo būtinybę.

Kanapės yra labiausiai paplitęs neteisėtas narkotikas Europoje – apskaičiuota, kad per pastaruosius metus ši narkotiką vartojo 24,9 mln. suaugusių Europos gyventojų (15–64 metų). Dėl didesnio stipresnių ir įvairesnių kanapių produktų prieinamumo didėja pavojus sveikatai, o kovos su šia problema priemonės tampa sudėtingesnės. Trečdalis (33 proc.) į narkotikų gydymo programas besikreipiančių asmenų Europoje tai daro dėl kanapių – tai sudaro maždaug 104 000 pacientų 2024 m.. Iš jų 62 000 asmenų pradėjo gydytis pirmą kartą. Kanapės, įskaitant stipraus poveikio produktus, ekstraktus ir valgomuosius produktus, siejamos su atvejais, kai asmenys patenka į ligoninių skubios pagalbos skyrių. Kanapių produktų maišymas su stipriais [sintetiniais kanabinoidais](#), jų klastojimas ir platus [pusiau sintetinių kanabinoidų](#) prieinamumas didina žalos riziką. Ir vieni, ir kiti parduodami kaip elektroninių cigarečių skysčiai ir valgomieji produktai, todėl kyla susirūpinimas dėl jų populiarumo tarp naujų ir, galbūt, jaunesnių vartotojų.

Kanapių politika Europoje toliau kinta – kai kurios ES valstybės narės pakeitė arba dabar peržiūri savo požiūrį į kanapių vartojimą ir tikimą rekreaciniais tikslais. Šios reformos yra skirtingose plėtojimo ir vertinimo stadijose ir skiriasi įvairiose šalyse. **Čekijoje, Vokietijoje, Liuksemburge** ir **Maltoje** leidžiamas ribotas auginimas namuose. **Vokietijoje** ir **Maltoje** prekyba ne pelno tikslais taip pat leidžiama vykdyti reguliuojamų augintojų asociacijų nariams, o **Nyderlanduose** vykdomas eksperimentas, kai reguliuojamose patalpose užaugintos kanapės parduodamos specialiose parduotuvėse (*coffeeshops*). Pasitelkdama Europos [kanapių politikos priemonių rinkinį](#), **EUDA** padės politikos formuotojams skatindama palyginamą visų kanapių kontrolės politikos formų stebėseną ir vertinimą.

Opioidai: nauji sintetiniai opioidai kelia grėsmę visuomenės sveikatai, o heroino rinka išlieka atspari

Opioidai, dažniausiai vartojami kartu su kitomis medžiagomis, tebėra pagrindinė mirties nuo narkotikų priežastis Europoje. **EUDA** skaičiavimais, 2024 m. ES užregistruota bent 7 600 mirčių dėl perdozavimo, daugiausia susijusių su kelių medžiagų vartojimu. Opioidai, išskyrus heroiną, įskaitant labai stiprius sintetinius opioidus, opioidų agonistų vaistus ir skausmą malšinančius vaistus, kai kuriose šalyse yra susiję su didele dalimi mirčių nuo perdozavimo.

Ypatingą susirūpinimą kelia nauji sintetiniai opioidai, kurie dažnai yra labai stiprūs – nuo 2009 m. Europoje aptikti 95 nauji opioidai. Vien 2025 m. [ES ankstyvojo perspėjimo sistemai](#) pranešta apie septynis naujus sintetinius opioidus, įskaitant nitazenus ir orfinus. Vis dažniau **Ankstyvojo perspėjimo sistemai** pranešama apie suklastotus vaistus, kurių sudėtyje yra nitazenu, ir kurie imituojai teisėtus receptinius vaistus, pavyzdžiui, oksikodoną ar diazepamą. 2024 m. 10 valstybių konfiskavo daugiau nei 50 000 tablečių, turinčių nitazenu, palyginti su 23 000 tablečių 2023 m. (2022 m. – 380). Kyla susirūpinimas, kad tokios tabletės gali paplisti tarp asmenų, netoleruojančių opioidų, įskaitant jaunimą. **EUDA** koordinuoja [Teismo medicinos ir toksikologijos laboratorijų tinklą](#), kad padidintų analitinius pajėgumus ir suteiktų pirminės grandies įžvalgų. Po 2025 m. Baltijos šalyse atlikto labai stiprių sintetinių opioidų [vertinimo](#), EUDA dabar rengia naujų sintetinių opioidų keliamos grėsmės Europoje vertinimą.

2025 m. liepos mėn. **Kinijos** nustatytas visiškas nitazenu draudimas gali paskatinti rinką pereiti prie alternatyvių opioidų. Europoje daugėja pranešimų apie orfinus. Nuo 2024 m. nustatyti devyni nauji orfinai, o dėl dviejų (cichlorfino ir spirochlorfino) dabar atliekamas ES tyrimas. Nuo 2024 m. birželio mėn. iki 2026 m. sausio mėn. pranešta apie 18 su orfinais susijusių mirties atvejų.

Mirtys, susijusios su fentaniliu – labai stipriu sintetiniu opioidu, rodo, kad reikia būti budriems. **Bulgarijoje** jis buvo susijęs su daugiau kaip 100 mirties nuo narkotikų atvejų, apie kuriuos pranešta 2024–2025 m. Platesnio masto galimybės gauti gydymą opioidų agonistais, adatų ir švirkštų keitimo programos bei naloksono išdavimo į namus programa tebėra pagrindiniai veiksniai, padedantys spręsti dabartines su opioidais susijusias problemas ir užtikrinti pasirengimą bei atsparumą opioidų rinkos pokyčiams. Vis daugiau šalių vykdo naloksono išdavimo į namus programas (2025 m. – 19 Europos šalių).

Tuo tarpu Europos heroino rinka yra atspari. Atrodo, kad pažangi perdirbimo ir falsifikavimo praktika, taip pat neteisėtos prekybos tinklų vykdomas taktinis didelių **Afganistano** atsargų (apskaičiuota, kad 2025 m. jos sudarė apie 12 000 tonų opijaus) tiekimo valdymas padėjo sušvelninti staigų aguonų auginimo ir opijaus gamybos sumažėjimą po to, kai 2022 m. Talibanas nustatė draudimą. Gamyba taip pat perkeliama į kitas vietas. **Pakistanas** tapo opijaus ir heroino šaltiniu – 2025 m. jame buvo auginama daugiau kaip 9 000 hektarų daržinių aguonų, o tai kelia pavojų Afganistano gamybos apimčiai. 2025 m. Azijoje, **Mianmare**, daržinių aguonų auginimas pasiekė aukščiausią per 10 metų lygį – daugiau nei 45 000 hektarų.

Kokainas: didėjanti žala, kreko vartojimas ir besikeičianti neteisėtos prekybos taktika

Iš šiandienos ataskaitos matyti, kad kokaino vartojimo paplitimas išlieka didelis visoje Europoje – per pastaruosius metus jį vartojo maždaug 4,3 mln. suaugusių Europos gyventojų (15–64 metų amžiaus). Kokaino paplitimas geografiniu požiūriu taip pat didėja, kaip ir jo daroma žala. Naujausių Europos miestų [nuotekų analizės](#) tyrimų duomenimis, iš 85 miestų, kurių turimi duomenys apima ir 2024 ir 2025 metus, 48 (57 proc.) pranešė apie kokaino likučių kiekio padidėjimą. Asmenų, pradedančių gydymą dėl kokaino vartojimo problemų, skaičius toliau auga. 2024 m. kokainas buvo antras pagal paplitimą neteisėtas narkotikas tarp asmenų, kurie į specializuotas gydymo įstaigas kreipėsi pirmą kartą; jį vartoję nurodė maždaug 37 000 pacientų (39 proc. daugiau nei 2018 m.). Iš viso 74 000 gydytis pradedančių asmenų nurodė kokainą kaip pagrindinį narkotiką.

2024 m. 20 šalių duomenys parodė, kad šis narkotikas buvo susijęs su daugiau kaip ketvirtadaliu (27 proc.) mirčių nuo narkotikų atvejų. Kokainas taip pat išliko dažniausiai nurodoma medžiaga pacientų, kurie kreipėsi į epidemiologinę stebėseną vykdančių ligoninių skubios pagalbos skyrius, – jis buvo paminėtas 26 proc. atvejų. Apie didelę kokaino vartojimo riziką, įskaitant švirkštimosi ir vartojimo kartu su opioidais riziką, pranešama vykdant likučių švirkštuose tyrimus ir iš pranešimų, gautų iš narkotikų vartojimo kambarių.

Kreko vartojimas kelia nerimą. Tai potencialiai auganti problema stebima keliuose Europos miestuose, ypač tarp marginalizuotų grupių. Tai gali būti susiję su dideliu kokaino prieinamumu ir tuo, kad vietoje jį lengva pasigaminti iš kokaino miltelių. 2024 m. gydytis dėl su kreku susijusių problemų kreipėsi apie 11 400 asmenų (palyginti su 9 900 asmenimis 2023 m.) – iš jų 4 300 kreipėsi pirmą kartą. Kreko vartojimas kelia vis didesnę našą žalos mažinimo ir gydymo paslaugų teikėjams, kurie atliepia grupės, susiduriančios su rimtomis sveikatos ir socialinėmis problemomis, poreikius. Gydymas nuo kokaino vartojimo tebėra daugiausia susijęs su psichosocialinėmis intervencijomis, o tyrimai dėl galimo farmakologinio gydymo tęsiami (pvz., projektas „#ScaleUp“). [EUDA grėsmių vertinimo sistema](#) šiuo metu tiria galimą kreko vartojimo ir su juo susijusios žalos padidėjimą.

Po kelerių metų, kuomet buvo fiksuojami rekordiškai dideli konfiskuoto kokaino kiekiai, 2024 m. Europoje sulaikyto kokaino kiekis sumažėjo iki 330 tonų, palyginti su 419 tonų 2023 m. Tačiau konfiskavimo atvejų skaičius išaugo iki 97 000 (2023 m. – 95 000), o tai rodo, kad narkotikų platintojai, siekdami išvengti aptikimo, galbūt pereina prie mažesnių ir labiau suskaidytų siuntų. Nors didelių siuntų per jūrų uostus prieinamumas išlieka didelis, esama požymių, kad neteisėtos prekybos maršrutai ir metodai įvairėja. Gaunama daugiau pranešimų apie naudojimąsi mažesniais uostais, taip pat apie sudėtingesnius slėpimo metodus ir perdavimą jūroje.

Neteisėtas kokaino produktų perdirbimas vyksta ir pačioje Europoje, daugiausia **Nyderlanduose**. 2024 m. šešios ES valstybės narės likvidavo bent 42 su kokaino gamyba susijusias vietas (2023 m. – 34). Tai apėmė patalpas ir įrenginius, skirtus antriniam kokaino, chemiškai paslėpto kitose medžiagose, pvz., plastikuose, išgavimui. Apskritai muitinės ir teisėsaugos institucijos susiduria su vis sudėtingesniais iššūkiais, todėl būtina stiprinti tarpžinybinį ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą bei partnerystes.

Ketaminas: didėjanti grėsmė sveikatai, nes vis daugiau šio narkotiko patenka į nelegalią rinką

Ketaminas – svarbus vaistas, naudojamas anestezijai ir skausmui malšinti, dabar Europoje vis dažniau vartojamas kaip psichoaktyvioji medžiaga. Nors bendras vartojimas tebėra palyginti mažas, jis vis labiau paplitęs kai kuriose jaunimo ir naktinio gyvenimo vietose, ten jis paprastai vartojamas miltelių pavidalu uostant. Rizika sveikatai yra įvairi – nuo ūmaus apsinuodijimo iki lėtinės žalos, pavyzdžiui, rimto šlapimo pūslės pažeidimo dėl intensyvaus naudojimo.

Daugybė rodiklių rodo, kad ketaminas vis labiau įsitvirtina Europos narkotikų rinkoje. 2024 m. 14 proc. respondentų, dalyvavusių [internetu vykdytoje Europos apklausoje apie narkotikus](#) ir per pastaruosius metus vartojusių narkotikus, nurodė vartoję ketaminą, dažniausiai kartu su alkoholiu ar kitais narkotikais (pvz., MDMA). Naujausia Europos miestų [nuoteku](#) analizė parodė, kad ketamino liekanų padaugėjo 40 iš 66 miestų, kurių 2024 ir 2025 m. duomenys turimi.

Sveikatos priežiūros paslaugų sektorius pradeda jausti šį poveikį. Nors asmenų, besikreipiančių dėl su ketaminu susijusių problemų į specializuotas gydymo įstaigas, skaičius vis dar yra nedidelis, pastaraisiais metais jis išaugo keturis kartus – nuo 413 atvejų 2019 m. iki 1 796 atvejų 2024 m. Dauguma atvejų užregistruota šešiose ES valstybėse narėse, o tai greičiausiai reiškia, kad kai kuriose Europos dalyse ketaminas yra prieinamas jau seniau ir jo neteisėtas vartojimas yra labiau paplitęs. Europoje gydymo prieinamumas tebėra nevienodas, o tai pabrėžia būtinybę teikti tinkamas paslaugas bei vykdyti tikslinę prevenciją ir informuoti apie riziką tuos, kurie gali nesuvokti su tuo susijusių pavojų sveikatai.

Didžioji dalis ketamino, konfiskuoto nelegalioje narkotikų rinkoje Europoje, yra iš teisėtos vaistų gamybos, ypač **Indijoje**. Jis į ES importuojamas teisėtai, daugiausia per **Vokietiją**, o vėliau nukreipiamas į nelegalius kanalus (žr. [EUDA tyrimą](#)). Šis teisėtų tiekimo grandinių ir neteisėto platinimo susipynimas kelia vis didesnę iššūkį visuomenės sveikatos sričiai, reguliavimo institucijoms ir teisėsaugos institucijoms.

EUDA valdybos pirmininkas dr. Franz Pietsch apibendrinamas pažymi: „*Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitoje* pateikta metinė informacija apie Europos narkotikų vartojimo reiškinį ir ji yra vertingas pagrindas, kuriuo remiantis formuojama politika ir imamas atsakomųjų veiksmų. Jau daugiau kaip 30 metų ji padeda politikos formuotojams ir specialistams atlikti patikimą ir įrodymais pagrįstą analizę, kuria jie galėtų vadovautis priimdami sprendimus. Kintant narkotikų rinkai, ši ataskaita ne tik suteikia įžvalgų dėl veiksmų, kurių imamės šiandien, bet ir padeda formuoti ateities sprendimus. Šiame leidinyje pabrėžiama, kaip EUDA teikia pridėtinę vertę ES valstybėms narėms ir stiprina mūsų pasirengimą šioje srityje, daugiausia dėmesio skirdama moksliniams tyrimams ir geresniam rizikos vertinimui.“

Pastabos

(¹) Daugiau informacijos apie 2026 m. *Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitą* galima rasti

<https://www.euda.europa.eu/edr2026>

Ataskaitoje aprašyta su narkotikais susijusi padėtis iki 2025 m. pabaigos, remiantis 2024 m. arba naujausių turimų metų duomenimis.